

ԱԶԳԱՅԻՆ

Այսօր թէ Գատը գիւղի ազգայիններէն մէկ քանի հոգի երէկ տեղւոյն ոստիկանութեան կողմանէ բռնուելու բանտարկուելու են, եւ մէկ երկուքն ալ կիներու շարքին:

Գաղ. Ժողովոյ կողմանէ դրով մը առաջարկուել է Նախկինարի կառավարիչ Թոմսոն փաշայի, որ այս ձերբակալութիւնն ընէ, բայց չկրցանք իմանալ թէ ի՞նչ պատճառ ցուցուած է, եւ ինչո՞ւ միայն քանի մ'անձանց անուններ տրուած են:

Լրագրոյս 853րդ թիւով, հանդերձ մեր դիտողութեամբք երկարութեան հրատարակած եմք, յիշեալ գիւղին մէջ ամսոյս 15ին կիրակիէ օրը թաղային ծանուցեալ խնդրոյն պատճառաւ տեղի ունեցած յուզմունքը: Մեր այդ յօդուածը ուշի ուշով ընթերցողն, զիւրաւ կրնայ դատել, թէ յուզման պատճառն՝ տեղւոյն ազգայինք են, թէ՛ այլք, եւ թէ՛ մեղադրելի ու պատժապարտն ո՞վ է:

Լսած էինք, թէ ազգային գիւնատան կողմանէ ի պաշտօնէ պատասխան պիտի տրուէր մեր յիշեալ հրատարակութեան, բայց ահա՛ երկու շաբաթ եղաւ՝ որ և է պատասխան երևան չելաւ, և կարծեմք երեւիք ալ չունի, որովհետեւ դժուարին և խիստ է աքաղել ընդդէմ ձեռնարկութեան:

Ի՞նչ և իցէ, ահաւասիկ Գատը գիւղի ազգայինք երէկուրէն հետէ առաւել յուզեալ են ձերբակալութեան պատճառաւ, և անհնար է որ խաղաղութիւնն ու օրինաւորութիւնն հաստատուի, մինչև որ Պէյլերեան թաղային սրբատուկին չգործունէ թաղային սնտուկէն քովը պահած 15000 դրը, և մինչև որ թաղական նոր խորհրդոյ մը սահմանադրապէս ընտրութեան համար հրահանգ չլրկուի, հաշիւներն տեսնելէն յետոյ: Խստութիւնը եթէ երբեք կրնայ արդարութիւնը խափանել, բայց պահ մը միայն, և ահա՛ դարձեալ արդարութիւնը կփայլի: Մեծաւ զարմանք լսեցինք, թէ երէկ քաղաքական ժողովոյ մէջ՝ որ մեծադոյն մաս չունի եղեր, միանգամայն խօսք անցեր է, զՊէյլերեան և նորա ընկերները բռնութեամբ տանել թաղական խորհրդարանը բազմեցունել, ոստիկանութեան զօրութեամբ: Եթէ ստոյգ է, այստիկսի հրահանգները որոյ աղբիւրն անծանօթ չէ մեզ, տակաւին ուրիշ խնդրոց մէջ ալ պիտի վերաբեցունեն զնորակազմ վարչութիւնը, և քիչ ժամանակէն տրտունջն պիտի ընդհանրանայ:

Գործեալ կրնամք. Գատը գիւղի խնդիրը սլորդ է. այս խնդիրով զբաղել յուզել և յուզել տեսնող է: Պատգամական ժողովն, եթէ կողմէ հաճոյ գործ չգործել, ահաւասիկ Իգմիրի խնդիրը, որոյ համար այս շաբթու քաղմութիւնը թափեցան մեր վրայ, և որոց մէկ քանին պիտի հրատարակեմք առաջիկայ առթիւ: Փաղաքական ժողովն եթէ խնդիր կուզէ, կայ Ամասիոյ և Մարգուանու վիճակին երկարամասնակեայ խնդիրը, որոյ վրայ ալ սղբալի տեղեկութիւններ հասան առ մեզ վերջին օրերս, և զորս դարձեալ առաջիկայ առթիւ պիտի մատուցանեմք Փաղաքական ժողովոյ ուշադրութեան:

Գործեալ կրնամք, և քանի որ առիթ տրուէր պիտի ըսեմք, թէ Գատը գիւղի խնդրոյն մէջ յանցաւորը Գատը գիւղի ազգայինք չեն, այլ Գատը գիւղի թաղ. խնդրոյն մէջ ձեռք երկնցորունող, խառնող և ամեն օր մէկ մէկ զոյն ոտուող անձինք են: Եւ պիտի երկարի այս խնդիրը, մինչև որ իւր պարզութեան չվերածուի վերջիչեայ առաջարկութեան համեմատ:

Երէկ մեր ձեռքն անցաւ Ահաւասիկութեան վանքի Պատգամական ժողովն, որոյ անուամբ տեսնող մը, բայց կարգաւոր ժամանակ չունեցանք, և հետեւաբար մեր ըսելիքը կմնայ առաջիկայ թերթին:

— Խորհման սրբազան իրեն վերաբերեալ հաշուեգիրն ուղեր է պատրիարքարանէն, որպէս զի իւր դիտողութիւնները շնանակէ, կսպասեմք տեսնել, բայց չեմք կարծեր որ կարող ըլլայ արդարանալ:

— Վանօրէից խորհուրդը Խորհման սրբազանէն ուղեր է՝ Մշտ Ս. Կարապետի վանուց ութը տարուան (մինչև 1869 ը) ամբողջ հաշիւը, բայց Ն. Սրբապետութիւնը իւր կողմանէ ցուցեր է զԳարեգին վարդապետը, մինչդեռ պատասխանատու ինքն է՝ յիշեալ վանուց վանահայրն ինքն ըլլալով:

Հաշիւներ, որոց հրատարակութիւնը շատ կարեւոր է, և Խորհման սրբազան եթէ արդարեւ նախանձախնդիր է իւր պատուոյն, պարտի ժամ յառաջ երեւան հանել, առանց այս և այն ճցունելու:

— Հանրաձայնութ. Պ. Ոստանիկ Տ. Մարգարեանց՝ դատաստանական վճուով, իբրեւ խաբերայ (տօլանտըրը) 3 տարի բանտարկութեան դատաւարտուել է:

ՎԱՐՁԱԿԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՑ

1. Խառն ժողովն՝ այն վիճակներն ուր Սահմանադրութիւնը գործադրուած են, Առաջնորդներն ընտրելու համար պէտք եղած հրահանգն և ընտրելոյն ցուցակները զրկելու անօրէնութիւն ըրաւ:

Մշտ վիճակին համար խորհն վարդապետ Շահնազարեան և Վառնայի համար ալ կէտիկ փաշայի քարոյիչ Յարութիւն վարդապետն առժամանակեայ Տեղապահ և Սահմանադրութեան գործադիր տեսուչ կարգեց:

2. Քաղ. Ժողովն Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան հետ բանակցելով, այն հաստատութեան մատակարարութեան պիւտճէն հետեւեալ կերպիւ սահմանեց:

Ամսական մուտք Հիւանդանոցի	752
ճախը ուտեստ, օրը մարդ. գլխի 2 դր:	44530
հաշուելով 450 պատուարներուց համար	27000
ճախը հանդերձեղէն	5000
կարասիք	1500
դեղորէք	1250
պաշտօնէից	
ամսականը	10000
կալուածական	
նորոգութիւնը	2000
Ձանաղանք	4000
Դպրոցն իբրեւ նախակրթարան, ուր Հայերէն և Տաճկերէն գրել կարդալ, քրիստոնէական և ձայնաւոր պիտի ուսուցուի	1000
	54750

Եւ մնացեալ բացը դոյնելու համար Հոգաբարձութեան առաջարկած: Հանդանակութեան սկզբունքն ընդունելով, գործադրութեան մասին Հոգաբարձութեան կողմէ ծրագիր մը ներկայացուելէ ետեւ պէտք եղածը անօրինել որոշեց:

3. Ուսումնական խորհրդոյ հետ բանակցելով, սահմանեց 3000 դրչի ամսական դուստր մը մոցնել կեդր. Մատակարարութեան մէջ յանուն Ուսումն. խորհրդոյ: որպէս զի 2 էն 3 Ուսումնական ձեռքնհատ պաշտօնեաներ ընտրուին, որոնք միշտ տեսչութիւն ընեն Ազգ. վարժարանաց, և Ուսումն. խորհրդոյ հրահանգաց գործադրութեանը հսկեն:

Որոշեց որ Ուսումն. խորհուրդը միօրինակ ուսուցման եղանակ մը սահմանէ, և գործադրել տայ բոլոր վարժարանաց մէջ, նախակրթարանի գրութեան վերածելով զանոնք, ի բաց առեալ միայն այնպիսիները, որոնք հաստատուն և բաւական եկամուտներ ունենալով՝ կարող են կեդրոնական վարժարան ըլլալ: Նաեւ վարժապետաց կարգ սահմանել 3 կարգի բաժնելով և իւրաքանչիւր կարգին համեմատ ամսականներ որոշելով: Իսկ վարժապետանոցի և ակադէմիայի հաստատութեան մասին Ուսումն. խորհրդոյ կողմէն եղած առաջարկութեանց նկատմամբ Քաղ. Ժողովը յայտնեց թէ ասանք արդէն նկատողութեան առնուած ըլլալով, զարմ ու պատշաճ անօրինելու կաշխատի:

4. Եւ մնաց Հոգաբարձութեան հետ բանակցելով, Ազգ. հին պարտուց և պահանջի խնդրոյն վրայ որոշեց ասոնց ցուցակները ճշգրել, դսեւ և երկուքի բաժնել, պահանջներուն ողջն ու անյոյնները զատելով և անպատճառ վճարելի պարտքերը միւսներէն որոշելով:

Նմանապէս պարտուց վճարման համար եղած հանգանակութեանց դուրս մնացած թափերուն և յատուկ անձանց ցուցակները պատրաստել. իսկ ազգային կեդր. տրոց հաւաքման համար քանի մը հաւաքիչ կարգել որոշեց, որոնք կարող լինին տուրքերը հաւաքել իւրաքանչիւր ազգայնոց գիմելով և զրացողաց անուանքը նշանակել ի հարկին պէտք եղածը անօրինելու համար:

Նաեւ գաւառաց կողմէ վճարելի տարեկան մուգաթայի տրոց համար օրինաւոր տպեալ ընկալագրեր պատրաստել տալով, չրջաբերական գրել որոշեց վիճակները, և նոյն տպեալ ընկալագրէն մէկ մէկ օրինակ զրկել, որպէս զի ներկայ 1874 թուականէն սկսեալ տարեկան մուգաթայի տուրքերը նոյն օրինաւոր ընկալագրով վճարուին, որ վաւերացեալ պիտի ըլլայ Եւրոմոյց Հոգաբարձութեան կնքովն ու Գանձապետին ստորագրութեամբ և հաստատել Պատրիարքական կնքովն ու ստորագրութեամբ:

21. յունվար 1874
Ի Պատրիարքարանի Հայոց
Կ. Պոլիս.

Երդնկայէն :

... Խմբագիր

Լրագրոյդ 846 թուոյն մէջ հիւրընկալութիւն գտած Ա. Սեփէ Երեւանի այս վիճակին վարժարանաց նկատմամբ անհեթեթ ստուգեանց շարք մը հիւսած է, ինքնին ողջոյն երդնկացւոյն քամահրանքը ինքն կը հրաւիրէ, և զայն ալ անշուշտ նենգամիտ մէկուն վատութեան գործի լինելովը :

Մեր նամակագիրը ինք չէ՛ր արդեօք որ եկաւ տարիէ 'ի վեր, շարունակ հրապարակաւ շնորհակալութիւն և դուրստ կը տեղայր առ Մեծ. Ղուկաս Էֆ. Աշխեան, նորա ջանից արդիւնք հռչակելով Լուսաւորչեան վարժարանին բարեկարգութիւնը, եթէ ինք կը ստէ, փունջի թերթերն հրապարակական վկայ են :

Անշուշտ աներեւոյթ ձեռք մը ստիպել է զինքը որ Պօլիս գալովն սոյն վատութիւնը գործէ հակառակ իր խղճին և զգացման. ապարդիւն Ապտալեան մը պաշտպանել կելլէ, յորմէ 7-8 տարի ոչ ինչ շահելով Երդնկացին և տեսնելով որ խնկարող է, հանեց զնա վարժապետական պաշտօնէ և յանձնեց այժմ քան զնա յաջողակի :

Ինչ անիրաւութիւն, որ ելեր մեր ընկերակից նամակագիրը՝ աղգափաստածական կուտայ Աշխեան Էֆ. ընթացից, որ նիւթապէս և բարոյապէս կը սատարէ Լուսաւորչեան վարժարանին բարեկարգութեան. պարծանօք կըսեմ և նոյն իսկ մեր ընկերակցին խօսքը հոս կը կրկնեմ՝ « Երանի թէ Երդնկա մէկ քանի Աշխեաններ եւս ունենար » անձնուիրաբար ծառայող հայրենեաց :

Մեր ընկերակից նամակագիրը ելեր սուտ մը եւս գլորել է, աղջկանց վարժարանին վիճակը նկարելով և նորա հոգաբարձութիւնն ալ Աշխեանի յանձնած է ըսելով և այնու կամելով զԱշխեանն անուանարկել. բայց ինչպէս մոռնալ կը ձեւանայ, չգիտեր, որ նորա հոգաբարձութեանը երբեք յանձնուած չէ, այլ Միկեանի վրայ է :

Մենք չենք գովաբաներ անշուշտ թէ Լուսաւորչեան վարժարանն ըստ ամենայնի ի պայծառութեան է, բայց Ապտալեանի օրէն աւելի բարեկարգ լինելուն ականատես վկայ են Երդնկաբնակ աղգալինք, որ արդիւնք են վարժարանի հոգաբարձութեան և առաւել Աշխեանի ջանից :

Թող Ապտալեանի ջերմ պաշտպան մեր բարեկամը իր խղճին անսայ և անով խօսի, քան իր գրիչը ուրիշի նախանձուն գործի ընէ որ պատիւ չէ իրեն :

Ուստի կարեկցելով իր տղայաբարոյութեան, կը փափաքիմք որ հեռի կենոյ այլ եւս ճամբարութեան դէմ քաջելէ, և այսպէս ստապատիր զրաբանութեամբ իր անունը Երդնկացւոյ առջև անուարկելէ. և յուզողութիւն հրաւիրելով զնա, կը խնդրեմ Մեծ. Խմբագիր, ներկայս հրատարակել հաճեցէք Ձեր մօտակայ մէկ թերթովն :

Ամեն անոնք՝ որ դաստիարակութեան անհրաժեշտ պէտքն զգացած են, պարտին միշտ շնորհակալ ըլլալ և քաջալերել դաստիարակութեան ընդհանրացման համար աշխատողները, և ո՛չ թէ բժա-

խնդրութեամբ վիրաւորել զանոնք Մենք մեր այս պարտքը կկատարեմք, հրապարակաւ շնորհակալութիւն մատուցանելով Աշխեան Մեծ. Ղուկաս Էֆէնտիի, իմանալով այս և ուրիշ գրութիւններէ թէ իւր հայրենեաց վարժարանաց յառաջագիտութեան համար անձանձիր կաշխատի. եթէ երբեմն պակասութիւններ ալ ունեցած ըլլայ՝ բոլորովին ներելի են, որովհետեւ չէ կարելի՝ անխուշ վարդ տեսնել :

Շապին-Գարահիսարէն :

... Խմբագիր

Եթէ հասարակ անհատ մը անդամ ճշմարտութիւնը քողարկել յանդգնի, չը կրնար հասարակաց արդար դատապարտութենէն ազատ մնալ. հապա ո՛ր կը մնայ, երբ իրական ճամբարութիւն մը քողարկել ուզողը պաշտօնական մարմին մը լինի :

Այո՛, ահա՛ այս կարգէն է փունջի 833 թուոյն մէջ հրատարակուած Շապին-Գարահիսարի պաշտօնական հերքումը Մուշի դպրոցի խեղճ ու ծանակ վիճակ մը ունենալուն, և երկու անփորձներու ձեռք խաղաղիկ մը ըլլալուն, և երկրորդ՝ Էֆէնտիի անարժէք խնդրոյն նկատմամբ :

Այս պաշտօնական հերքումը բան մը չէ կարողացած հերքել, (ինչ որ է. Էֆէնտիին մտադէր ըստ իւր քմայ ու կամաց էր), եթէ ո՛չ օղին մէջ թընդանօթ պայթեցնելու ճայնին փափաքելով և տկար ճիւղի մը (այն է նամակագրին ստորագրութիւնը յայտնի չըլլալը) ապաւինելով՝ իր բիրտ և միջին դարու լեզուով ամենաւն գիտցած ճամբարութիւնը ծածկել կիլիսէ, որով իրաւունք կուտայ նամակագրին՝ իր գրութեան տակ ստորագրութիւն չ'դնելուն :

Էֆէնտի, ամէն ոք լաւ կրնայ կշռադատել, որ՝ պատրիարքարանի դէմայն պիտի անվայել և չտաշուած լեզու մը գործածող պաշտօնական մարմինը՝ ինչ չ'ըներ այն անձին, երբ իրենց վտանակար ընթացքը յայտնի կերպով հարուածել կլլէ, և միանգամայն Մուշի դպրոցի խեղճ ու անփորձ դաստիարակ վրայ խօսի, որ մինն. . . Աղայի զաւակն. . . — խղճալի ընթացք, փոխանակ դպրոց մը յառաջ երթալու և լոյս առնելու, ահա յետագիտութեան մէջ կը խարխալի ու խաւար կը տիրէ :

Ո՞վ պաշտօնատեսա՛րք. քաջ գիտցէք, որ ստորագրութիւնը ծածուկ պահելը բարբարոսական բռնութիւն կենթարկէ, և ո՛չ թէ ստուգութիւն. և ո՛չ թէ « Աղբիւն բարեկարգութեան հակառակորդ ու խանդարիչ մը » : Արդարեւ մեր սկզբունքը՝ Աղբիւն բարեկարգութեան ու յառաջագիտութեան վրայ հիմնուած է, որուն համար Գոթօթեան մեզ նմաններու համար պատրաստուած է. . .

Ո՞վ չգիտեր թէ՛ տարիի մը չափ է մէկ քանի գոթոթ (՝) աղաներ Էֆէնտիի

(՝) ի բաց առեալ Մեծ. և աղատամիտ Թ. Էֆ. Սէրճանեան, և այն արթուն Գ. Էֆ. Մարկոսեան, որոնց վրայ խօսիլ աւելորդ կը համարեմ. արդէն լրագիրներու միջոցաւ քաջածանօթ են. միայն սա ըսել հարկ կը համարեմ, որ Մեծ. Գ. Էֆ. Մարկոսեան՝ ակամայից բռնադատեալ (երբեք քաղաքականութիւն) ստիպուած է Գալ. Ժո-

ամուսնութեան նկատմամբ մասնաւոր ներքին դիտումով մը՝ աղգալին ժողովներու օգտակար ժամերը իրենց կրից զոհել տալով աղգօգուտ գործերը երեսի վրայ թողելու. խիղճ չ'ըրին, որոնց դիտաւորն ալ վարժարանն էր, որ մինչ ցարդ երկու անփորձ երիտասարդներու իշխանութեան տակ կը կառավարուէի կամ լաւ ևս. . . :

Վկայ են ըսածիս, Էֆէնտիի նրկատմամբ անցեալ տարուէն հետեւ գաւառիւրքարան զրկուած հեռագիրք և նամակք : Նաեւ վկայ են ըսածիս, փունջի մէջ այն ճամբարութիւնը տեսածնուն պէս՝ Թամիլարայի դաստիարակ Թ. Էֆէնտիին հետ այս օրերս սակարկութեան մասնակցին, թէ և 7000 զրէն աւելի տալ չուզենուն համար չ'յաջողեցան :

Նաեւս վկայ է արդի ամէն ըսածիս՝ փունջի Մեծ. Խմբագրի կողմէն իրենց պաշտօնական հերքումին անվայել լեզու մը գործածելուն նկատմամբ եղած լուրջ գիտողութիւնը՝ ճիշդ իրենց հերքումին տակ :

Վերջապէս՝ արդեօք չ'կարմրեցան, և չ'ախտի կարմրին, երբ այս փնասակար ընթացքին շարունակութիւն գտնէ, որուն համար կը բարեմաղթենք, որ իրենց ջանքը ու աշխատութիւնը յօգուտ աղգին և ո՛չ թէ անձնական կրից զոհեն :

Արդ՝ Խմբագիր, հաճեցէք սոյն երկու տողիկը յանուն ճամբարութեան, փունջի օգտակար թերթերուն միոյն էջին մէջ զետեղելու շնորհն ընել : Մենք ճամբարութիւնը ահա՛ վերստին 'ի հրապարակ հանելով՝ հասարակաց արդար դատմանը կը յանձնենք : Սպառնալիքը միայն մէկ վայրկեան կրնայ ճամբարութիւնը ծածկել. և քաղաքիս զգացուն երկտասարգութիւնը՝ թող առ ահի մէկ քանի Բ. աղաներու՝ իր պատեանին մէջ կծկուի, բայց շատ չ'տեւեր. ահա՛ արեւ կը ծագի, խաւարին օրդիք կը տարտին փախուտ տալ :

Մնամ. . . Շապին-Գարահիսարցի 1873 դեկտ. 14 Պանդուխտ Հոյ Է ի Շապին-Գարահիսար

ՀՐԱՒԻՐ

ԱՌ ԱՆԴԱՄՍ ՎԱՐԺ. ԺՈՂՈՎՈՅ

Մեծապատիւ Էֆէնտիք :

Աղգալին վարժապետական ժողովոյ Ժ. Նիստը պիտի գումարի յառաջիկայ կիւրակէ օր 27 յունվար 'ի Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցին Ղալաթիոյ :

Ատեանը պիտի բացուի Ժամը 6 ին և դոցուի 10 ին :

Ուստի կը հրաւիրեմք զՁեր գալ և ձեր պաշտօնը կատարել աղգաօրհարար :

18 դեկ. 1873 Մնամք յարգանք Խորհ. Ղալաթիոյ ի Դիմաց վարժ. Ժող. Ատենապետ Ս. Մեփայեան

ԿԱՐԴ ԽՆԴՐՈՅ

1. Նախակրթարանի մէջ քերականութիւն դաս տալու եղանակը :

զովայ մեծագոյն մասին ստիպմամբ իւր ստորագրութիւնը դնել այն յօդուածին մէջ, որուն համար յատկապէս իր ողջոյն գեղեցիկ պատկերը պիտի ներկայացնէի : Սակայն սա մասին յատուկ իր պատասխանին կ'սպասեմք հրապարակաւ, որպէս զի մենք ալ ի դիմաց Նիկիոյ տեղւոյն ելլենք շնորհակալութիւննիս յայտնել երախտագիտաբար :

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Առաջին սենեկապետ անուանեցաւ գլխավոր թիկնապաշտ Շէվրէթ պէյ, փոխանակ Հադդը պէյի՝ որ միրալայի աստիճանաւ Սոփիայի երկաթուղոյն տեսուչ կարգեցաւ:

Երկրորդ սենեկապետ անուանեցաւ՝ Նախկին առաջին սենեկապետ Ֆուատ պէյ:

Երրորդ սենեկապետ կարգեցաւ՝ կայսերական նուագաժողովի հազարապետներէն Հայտար պէյ:

— Ինչպատ ծախուց յունական Պատրիարքարանի, 13 ամսոց մէջ 644 լիրա աստակ ժողովուրդ է մասնաժողովոյ մը միջոցաւ:

— Երաման փանափայլ Աբրահամ պէյ անցեալ շաբաթ օրը օգոստոսիաւ Սուլթանին ներկայանալով՝ բարձրապատիւ խօսիլին կողմանէ ուղղեալ շնորհաւորական ուղերձ մը մատուց, և Եռուսթիզդէտտին էֆէնտիի համար երկու կառք հանգերձ ձիերով ու ամեն կազմածներով ընծայ զրկուած ըլլալը ծանոց: Նորին կայսերական վահանաթիւնը գոհ ըլլալով՝ 2000 լիրայի արժէքով ընտիր սուփ մը ընծայեր է Աբրահամ պէյի:

— Վիեննայէն յունի. 19 թուով եկած հեռագրէ մը կիմացուի, թէ Սատրգփաշա նոյն օրը Աստրիոյ կայսեր ներկայացեր, հետեւեալ օրը Գապուլի փաշայի հետ գլխաւոր պաշտօնէէն կոչունքի հրաւիրուեր, և երեքշաբթի օրը փարիզ անցնելու համար ճամբայ ելեր է:

— Բարձրապատիւ Մայր թագուհին մեծ Եպարքոսին ապարանին կանանոցին այրիլն ընելուն պէս, բարեհաճեր է անմիջապէս առանին կարասիք զրկել Նորին բարձրութեան համար:

— Կըսուի, թէ օտար տէրութեանց քով գտնուող օսմանեան դեսպանաց համար փոփոխութիւններ պիտի ըլլան:

— Խալիքէի շոգեկառքը վերջին քանի մ'օրուան մէջ բաւական նեղութիւն կրեց՝ ճամփայները ձիւնով լցուած ըլլալուն համար:

— Պուլտարաց մէջ հանգանակութիւն կըլլայ, պաշտօնատան (Էքզարքի համար) մը շինութեան նպատակաւ:

— Անցեալ կիւրակէ օրը Շիրքէթի-խայրէյէի ածուխի նաւերէն մէկուն մէջ ձիւնահան մընաւուն գլուխը կրակ վառած տաքած ատենը, ածուխը գլխուն զարկեր է. ընկերները հասեր և խելքը գըլուխը բերելու համար այնչափ ջուր թափեր են վրան, որ խեղճը սառեր, ու մահուան մօտ վիճակի մէջ բազմիք փոխադրուեր է, բայց չկարծուի թէ ազատած ըլլայ:

— Մայրաքաղաքի մէջ այս օրերս հարուստ գինեւան մը մեռեր է, իւր կենդանութեանը կտակ ընելով որ մահուանէն յետոյ երեք օր շարունակ ձրի օղի ու գինի բաշխուի իւր գինեւանները եկողներուն. բայց մուրացի է բաւական գումար մ'ալ թողուլ՝ գինիները իրենց տեղերը փոխադրելու համար:

— Թէքլիմաղէն գրուածին նայելով՝ չէրքէս գաղթականք կշարունակեն իրենց անկարգութիւնները: Ամսոյս 10 ին, երկաթուղոյ գործաւորաց ու չէրքէսներուն մէջ կռիւ պատահելով՝ երկու կող-

մէն 3 հոգի սպանուեր, և 7 հոգի ալ վիրաւորուեր են: Տեղական կառավարութիւնը 12 հոգի ձերբակալելով՝ Խալիքէ զրկեր է հարցաքննութեան համար:

— Վիեննայէն և Փարիզէն երեւելի սեղանաւորաց կողմանէ առաջարկութիւններ եղեր են Բ. Դրան, գոհացուցիչ պայմաններով փոխ ստակ տալու համար:

— Ատանայի կառակալ Մահմուտ Նէտիմ փաշա հիւանդացեր է, և բժշկիք ի սկզբան բաւական իրար անցեր են, բայց յետոյ առողջութիւնը դուրս է:

Տեղական կառավարութիւնը որոշեր է վաճառել՝ արքունի դանձուն պարտական եղող անձանց ստացուածքն:

— Կէշառնէն, թէ վերջին օրերս դոնսօլիտէի և ուրիշ արժէթղթոց ինքնուրու պատճառաւ՝ միայն մայրաքաղաքիս համար 4-5 միլիոն լիրայի վնաս եղած է:

— Ղալաթի քանի մը գինեւաններ իրենց յաճախողները չափէն աւելի գինովցնելով, զիչերը գինեւան մէջ վար գնելով, և քովերնին կոտրած շիշեր ու բաժակներ լեցունելով՝ առաւօտուն առնոցմէ մեծ գումարներ կը պահանջեն ու կառնեն եղեր: Ոստիկանութիւնն իմացեր ու պէտք եղած զգուշութիւնն ընել ըսկըսեր է. սակայն կարի յոյժ օգտակար կըլլայ՝ եթէ լրագրաց միջոցաւ հրատարակուի Ղալաթիոյ մէջ տեսնուած այս տեսակ մը գողութիւնն ալ:

— Վերջին օրերս ձմրան սաստկութեան պատճառաւ ամեն տեղ վառարան ու ջերոց երեւան ելած են, բայց զգուշութիւն չըլլալով՝ քանի մը տեղ հետզհետէ հրդեհի դէպքեր պատահեցան: Եւ մէկ քանիլին ալ առաջին խօյն առնուեցաւ: Զգուշանալ պէտք է, որ չըլլայ թէ ցուրտէն պատապարուելու համար դրուած վառարաններն ու ջերոցներն բազմաթիւ ընտանեաց ձիւնապատ փողոցները թափելուն և միւրի վրայ նստելուն պատճառ ըլլան:

— Գաւառաց շատ կողմերէն եկած նամակներ՝ ձմեռն այս տարի սաստիկ ըլլալը կ'անուշանեն, ապագայ առատութեան լոյսերով լցուած:

Աւստրիոյ կայսրը Բեդրաշուրկ կուղեւորի, ամսոյն 30 ին:

— Գերմանիոյ կայսրը առողջացեր է, բայց բժշկաց կողմանէ խստիւ արգելք կայ՝ կառավարական գործերով չգրադելու համար: Տարեգլխուն, կայսրուհին փոխանորդաբար ընդունել է շնորհաւորութեան համար ներկայացողները: Գերմանական իշխանք ալ՝ որ ամեն տարի անձամբ շնորհաւորութեան ելնելու սովորութիւն ունէին, այս տարի իրենց թիկնապաշտները զրկեր են նամակաւ:

— Իտալիոյ թագաւորն Պէրլին զրկեր է իւր թիկնապաշտներէն մէկն, Գերմանիոյ կայսեր առողջութիւնն հարցունելու և նոր տարին շնորհաւորելու պաշտօնով:

Կէրմիէն Սուեպալմաղեան Յարութիւն անուն անձ մը որ շատ տարիներէ ի վեր Հէրէ-կու մէջ վաճառականութեամբ կ'ընդգրկէր, իւր թեթեւամտութեանը զոհ դնաց անպիտան մէկու մը ձեռքով: Յիշեալ անձին մահմէտական մը կը ներկայանայ ձեռքը ոսկի մը առած՝ որ քիչ մը կը ցուցնէ և քիչ մը կը պահէ իրր մեծ դադոնի մը ըսելու պատրաստուած:

Չորս կողմը նայելով « առ ստիկայ և առ բէ » , ըսելով « անթիգա » մը կը նետէ առջեւ որ յունական թագաւորի մը անուն կը կրէ վերան, և խօսքը շարունակելով « ասկէ երկու « քիւփ » բան գտայ, զիսէս կը վախճմ մէկու մը յայտնելու դու բարեկամս ըլլալովդ քննչեմ պահեր » : « դու անհոգ եղիր » կըսէ Պ. Յարութիւն հէվիլալէն, « ես կրնամ աւել առանց դժուարութեան, դու բեր ինծի, քեզի ալ ինծի ալ անկէ գալիք ամէն փառնոր թող ըլլայ » : « Ոչ », կըսէ Մահմէտականը, « ինծի հարիւր լիրա տուր, ամենը քեզի տամ, միայն թէ ինձմէ առնելդ մի ըսեր, ևս հարիւր լիրա յով կը բաւականանամ, միայն թէ անկէ ծագեւ լիք փորձանքներէն ազատ ըլլամ » :

Պ. Յարութիւնը անմիջապէս կ'առնէ և սենեակը կը տանի և ամեն պարագայիւք կը տեղեկանայ և շատ կը քաջանայ որ բերէ, բայց չը կրնար հաճեցնել մինչեւ որ հարիւր ոսկին առնէ և իւր տեղը դայ:

Ս. յս իրողութիւնը քանի մը բարեկամաց կը յայտնէ Պ. Յարութիւնը, և կուղէ որ ձեռքն առնութիւն ընեն յիշեալ դանձը ձեռք ձգելու, բարեկամները շատ կը ջանան համոզել որ չհաւատայ այդպիսի բանի մը:

Վերջապէս կը յաջողի բարեկամին մէկը համոզել և հարիւր ոսկի առնել, թէ և շատ կը խըրատէ որ մի ըներ, այդ մարդը քիչ կը մեռցունէ են ևս: Ոչ, կըսէ Յարութիւնը, եղբոր պէս բարեկամս է և բոլոր պիտոյքները ես կուտամ և դանձին « մօտուան » ալ քոյս է. մի ըներ, հարիւր ոսկի տուր ինձի քանի մը օրուան համար, ես քեզի հաղարատաւորիկ կուտամ քիչ մը վերջը: Եւ առնելով ոսկիները իւր հաւատարիմ բարեկամին հետ գիւղ կըլթայ: չորս օր վերջը ձին կը գտնուի. բայց Պ. Յարութիւնը չկայ: Անմիջապէս տեղական կառավարութեան զիմեր և կառավարութեան մարդիկները բանտարկել տուեր են այն գիւղերէն, ուր որ Պ. Յարութիւնը գացեր էր: Եւ հետեւեալ օրը կառավարութիւնը Պ. Յարութիւնին սենեակը բանալով գաղտնիքը երեւան բերաւ, հոն նամակ մը գտնուեցաւ Պ. Յարութիւնին ձեռքովը գրուած որ « եթէ ես կորսուիմ և չգամ զիս Գալաթի գիւղէն Իսմիթ անուն անձէն փնտռեցէք, կըսէ » :

Ճիշդ այն մարդն ալ բանտը զրուովներուն մէջն էր, այդ նամակը իր առջեւ կարդացուածին պէս, խօսքն խոստովանեցաւ որ սպաններ և այս ինչ տեղ ջուրը նետեր է: Գալիին և գտան մեռելը ճիշդ ըսածին պէս մեռնէլէն վեց օր վերջը: Հասկցուածը այս է որ կառավարութիւնը գտնելը բոլորովին չինձու է, խաբելով հարիւր ոսկին առեր և զինքն ալ սպաններ է:

ԴԻՏԱԿ

ԱՂԵՎ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԲԺՅԵԿՆԵՐՈՒ

Ամերիկայի բժշկական վարժարանի մը մէջ յիշեալ գիտութեան մէկ ուսուցիչը մօտերս ճառ մը խօսելով բժշկականութեան ընթացքն աւարտող ուսանողաց, անոնց հետեւեալ խրատը տուաւ:

« Միշտ ջանացէք որ ձեր դարմանած հիւանդները հանդարտութիւն, հանգիստ և ուրախութիւն վայելին: Անոնց առատ և մաքուր օդ տուէք. և, եթէ կ'ուզեն, տուէք անոնց սառցոյց, պաղ ջուր և պառուղ: Հիւանդներուն անօթութիւնն ու ծարաւն, անոնց ուտելիք կամ ըմպելիք տալու մասին, աւելի ապահով և ստույգ կանոն են, քան մեր բժշկական գիրքերուն մէջ գտնուած բոլոր կանոնները: Հիւանդին քաղցն ու ծարաւը կ'իմայնեն մեզի թէ անոր մարմինն ինչ բանի կարօտ է: Երբ մանր տղայք, երկար հիւանդութեանէ ետքը, կը նիհարանան և անոնց արիւնը նուազած է (որ յարմար կըրարկող պակասութեանէ կ'ըլլայ), զանոնք սեղան նստեցնել

տուէք. և, եթէ դեռ խօսել չեն գիտեր, անոնց նշաններէն հասկըցէք թէ, նորէն առողջանալու համար, անոնց մարմինն ի՞նչ կը պահանջէ: Տղայք շատ անգամ, երբ հիւանդ են, սաստիկ կը տանջուին ծարաւէ. և իրենց այս նեղութիւնը չեն կրնար ուրիշ կերպով հասկըցընել մեզի, եթէ ոչ ճշելով և հեծելով, չայելու է որ հիւանդին սենեկին մէջ աղմուկ չըլլայ, ոչ ալ ականջէ վար փրփրաւ, ապա թէ ոչ հիւանդը ուշա-

դրութիւն ընել ջանալով ըստածները լըսելու, կը յոգնի և կը տկարանայ:

Ընդհանրապէս կրնաք վստահիլ նորաբոյժ հիւանդաց, ինչպէս ուտելու, նոյնպէս նստելու և քալելու փափաքին: Միով բանիւ, բաց ի գեղորէից որոնց վրայ տեղեկութիւն չունին հիւանդները, ուրիշ բաներու մէջ անոնց հակամիտութիւններուն ո՛րչափ ուշադրութիւն ընէք՝ աղէկ է:

հրամայած դեղն սխալ տուեր, և խեղճ կնոջ թունաւորութեամբ մեռնելուն պատճառ եղեր է:

— Իզմիրէն դրուածին նայելով, Մէն-թէշէն եկող սուրհանդակին վրայ աւազակներ յարձակեր են, և սուրհանդակն իւր ձիուն սրընթացութեան պատճառաւ հազիւ ազատեր, ու կառավարութեան ծանուցեր է: Անմիջապէս խուճաբ մը ու տիկան զրկուելով՝ աւազակաց խուճաբն, որ վեց հոգիէ կը բաղկանայ եղեր, բռնուեր է:

Բումէլի երկաթուղւոյն բաժնետոմսերուն 24 րդ. վիճակահանում. թեան ամբողջ արդիւնքն է:

(400 Յրանդ շահող թիւերն)

1547402	300000	24156	303404	639257	991622	1330264	1675252
1330265	25000	24157	303405	639258	991623	1413736	1675254
327063	10000	24158	319257	639259	991624	1413737	1675255
1092152	"	24159	319258	639260	991625	1413738	1681084
824380	2000	24160	319259	695686	994927	1413739	1681083
1449510	"	59161	319260	695687	994928	1413740	1681085
764585	"	59162	327061	695688	994929	1432036	1721186
363401	"	59164	327062	695689	994930	1432037	1721187
624965	"	59165	327064	695690	1037961	1432038	1721188
624963	"	89234	327065	737471	1037962	1432039	1721189
1595782	1250	89232	340684	737472	1037963	1432040	1721190
603757	"	89233	340682	737473	1037964	1449506	1729851
608898	"	89235	340683	737474	1037965	1449507	1729852
1844912	"	98491	340684	737475	1092151	1449508	1729854
98495	"	98492	340685	764581	1092153	1449509	1729855
1675253	"	98493	348804	764582	1092154	1492706	1731441
632662	"	98494	348802	764584	1092155	1492707	1731442
1570872	"	175891	348803	798901	1416806	1492708	1731443
184518	"	175892	348804	798902	1416807	1492709	1731444
396418	"	175894	348805	798903	1416808	1492710	1731445
1797219	"	175895	396416	798904	1416809	1544911	1752011
238928	"	184516	396419	798905	1416810	1544913	1752012
1810597	1000	184517	396420	824376	1477916	1544914	1752013
1889025	"	184519	489171	824377	1477917	1544915	1752014
1898679	"	191406	489172	824378	1477918	1547401	1752015
932937	"	191407	489173	846594	1477919	1547403	1797216
1797220	"	191408	489174	846592	1477920	1547404	1797217
632664	"	191409	489175	846593	14209451	1547405	1797218
932940	"	191410	559023	846595	14209452	1552996	1810596
1681084	"	209836	559024	895506	14209453	1552997	1810598
764583	"	209837	559025	895507	14209454	1552998	1810599
824379	"	209838	603756	895508	14209455	1553000	1810600
89234	"	209839	603758	895509	14240304	1570871	1862731
59163	"	209840	603759	895510	14240302	1570873	1862732
1595785	"	238496	603760	923804	14240303	1570874	1862733
846594	"	238497	608896	923802	14240304	1570875	1862734
959228	"	238498	608897	923803	14240305	1595781	1862735
994926	"	238499	608899	923804	14262731	1595783	1889021
559021	"	238500	608900	923805	14262732	1595784	1889022
1681082	"	238926	619791	932936	14262733	1598231	1889023
961562	"	238927	619792	932938	14262734	1598232	1889024
396417	"	238929	619793	932939	14262735	1598233	1898676
559022	"	238930	619794	959226	1308596	1598234	1898677
1552999	"	288841	619795	959227	1308597	1598235	1898678
1729853	"	288842	624961	959229	1308598	1657786	1898680
961564	"	288843	624962	959230	1308599	1657787	1950116
184520	"	288844	632661	961561	1308600	1657788	1950117
319256	"	288845	632663	961563	1330261	1657789	1950148
624964	"	303402	632665	961565	1330262	1657790	1950149
175893	"	303403	639256	994624	1330263	1675251	1950120

Հայտարար-փաշա, Ֆերի գիւղ և Թաթաւլա գաւառի իջեր են, սաստիկ ցրտոյն ու բուքին պատճառաւ:

— Իզմիրի իրմէնի տաղը ըստած գիւղին կողմերը ընտիր տծխահանք մը գտեր

են երկու հոգի, և երկաթուղւոյն տեսչութիւնն իմանալով՝ սկսեր է հանել:

— Պուքրէշի բժշկական վարժարանին քիմիական դասատուին տիկինը տենդ ունենալով, գեղադարձն նորա ամուսնոյն

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱԶՍԻ ՀՈՒՆՈՒՆԻ

Լեարդի, սաստիկ, և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, նաև ջրային տկարութեան, ուժամոլութեան և տկարութեան համար. կը ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անցուիւթութեանց հետքերը: Արտի և երկկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի. արհնը մաքրելով նոցա խոնարհալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ: Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախոռոչութիւն, կուծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցում կազեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. մարսողութիւնը կը շափաւորի, և մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ անգամ դանաղան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական դիրքը կը գտնուի:

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒՆՈՒՆԻ

Մորթային հիւանդութիւնք և վերք բուժելու մասին ունեցած պարսպանական յատկութեանցը հիւանդները բնաւ ուրիշ դեղ մը հիշկամ նոր թունաւոր վերքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (շերիփէնէ), սրունց և ստեանց վերքեր կամ բոլորովին կանչնին և կամ կուրանան: օգտակար է նաև հարուրի, հալի, սրտի բարակման, մանաւանդ օղաջու (եէլ) ըստած հիւանդութեան: Իւր կաղցուրիչ և զօրաւոր ազդեցութեամբ խոյլ (սրտածա) հիւանդութեան աղականիչ գորութիւնը ինչ ստանձանք որ ըլլայ՝ կը շիմադրուի:

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղատնտեսութեան քով:

Աւելի անել ուղղող կը հրաւիրուի առ հեղինակն տոքթոր Հայտուէ ի լոնտոն Օքսֆորդ փողոց թիւ 333:

ՊԵՏԱՆԻ ՓՈՒՆԶԻ

1.— Փունջը 20 րոպէս ԲԵՐԵԻ և ԴՍԲԻՍ օրերը կը հրատարակուի:

2.— Տարեկան բաժանորդագրին է միայն չորս արծաթ մէճիա՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մալրաքաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ դաւառաց համար:

3.— Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի:

4.— Տեղական ու դաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ:

5.— Հատը 40 փարայ է, և կը գտնուի ամեն Հայ դրամատնոց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով:

6.— Մանուցման տողը 40 փարայ է մէկ անդամի համար: Աւելի աման կըլլայ աւելի անդամներու համար:

7.— Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է զիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան, Կ. Պոլիս Ալաճա-Համամ Խալիլ Խան միջին յարկ թիւ 49:

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԵՐ

Հ. Ս. ԱԼԱԾԱՃԱՆ

ՏՊԱՐԱՌԹԻՒՆ Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ. Եռուսէթեան Կառն վերնայտրի բիւ 12: